

CSALÁDTÖRTÉNET KISKUNHALASRÓL

A 2019 nyarán megjelent *A kiskunhalasi Kmet' család* című könyv nem szokványos kötet. Történetileg 400 évet ölel fel, térben pedig nagy távolságokat jár be. Több mint családtörténet – gazdag kultúr- és nyelvtörténeti anyagot is közread.

A kötet szerzője, Kmeth Jolán Kiskunhalason született és élt tizennégy éves koráig, majd több mint 50 évig Budapesten. Jelenleg Borsodszegszet, ez a Bükk-hegység lábánál egy völgyben fekvő falucska az otthona. De ahogy egyik önéletrajzában írja: „*Bárhol jól érzem magam magyarok között, hazám az egész Kárpát-medence.*”

Kmeth Jolán egész eddigi élete az önmegismerés, ember- és Istenismeret viszonytagságai közepette telt. A maga számára megfogalmazott és kitűzött, talán elérhetetlen, de mindenképpen megkísérteni érdemes célt közelítgette élete során, többek között biblikus önismereti csoportban tanulva is. Ennek mikéntje a Bodnár-módszerrel rendkívül hatékony: az élet kis és nagy kérdéseit sorra véve kiírni magunkból a megoldatlanságokat, tisztázni a kapcsolatokat és a belső lelki tartalmakat. Megjelent írásai, pályamunkái és jelen könyv is a fentiekről tesznek tanúbizonyságot.

A Thorma János Múzeumban 2019. július 12-én bemutatott kötet öt nagy fejezetre tagolódik. Az *Előszót és Köszönetnyilvánítást* követően az első fejezet Kiskunhalas történetét mutatja be lényegi és érdekes vonásokat megrajzolva. Így olvashatunk Halas és környéke természeti adottságairól, a kunok megjelenéséről, az elnéptelenedések, betelepülések, felülrétegződések hatásáról a népességre és a társadalomra, a tanyavilág mindennapjairól, életéről és gazdálkodásáról, a gyümölcsstermesztésről és -honosításról, továbbá a református vallás szerepéről Halas életében, és a halasi ö-ző nyelvjárásról.

A második fejezet a szerző szubjektív valótlomása a városról – a gyermek szemével és a

távolba szakadt felnőtt érzelmeivel. Ebben a fejezetben olvashatunk *Szenzációs történeteket* Halasról, és megtudhatjuk, hogy miről mesélnek a halasi képeslapok.

A harmadik, negyedik és ötödik fejezetek a tulajdonképpeni családtörténet részletes elbeszélését adják. Megtudjuk, hogy milyen nehézségekkel szembesült a szerző családkutatása során. Összefüggő leszármazási táblák segítségével kísérhetjük végig a Kmet'-ek nemzedékeit az évszázadok során,

részletes leírását kapjuk a kiterjedt család különböző ágainak (Mártos-ág, Mátyás-ág, Benjámín-ág), majd a szerző a Kmet'-ek ma is meglévő nyomait mutatja be a városban fia, Fónyad Csaba felvételeivel. Megtudjuk azt is, ki volt a Kmeth Sándor utca névadója: Halas egyik leggazdagabb embere volt a XIX. században. Gazdálkodott, vezette birtokait, és sertéshizlalással is foglalkozott. Ez az ő és a szerző nagyapja is virilis képviselő lett. A Kmethek szociálisan érzékenyek voltak, adakoztak. Mivel Kmeth Sándornak örököse nem volt, alapítványt hozott létre a halasi szegény és árva gyerekek javára. Ez 10 ezer forintos alappal indult, ami később 20 ezer koronát jelentett. Ez aranykoronára váltva több száz holdas föld értékét képviselte. A rászoruló gyerekeket ebből taníttatta a város, és halából utcát neveztek el róla a XX. század elején.

A családtörténet részt a nagyszülők és az őket követő generációk, végül a mai is élő utódok bemutatása zárja. Egy Halas-hoz ezer szállal kötődő, hivatásukat magas szinten űző mesterembereket és tudósokat egyaránt kinevelő, nagy múltú dinasztiaival ismerkedhetünk meg a kötetben, tisztelettel szemlélve mindazt, amit e család képviselt, és ma élő leszármazottjai köte-

lességüknek éreznek továbbvinni és továbbadni.

A kötet végi *Melléklet* halasi irodalmi válogatást ad: Egyed Izsák János és Modok Sándor parasztköltők versei, Retek Ignác meséi, Kmetty Géza 1956. október 23. című visszaemlékezése, Kannás Alajos költő versei és a szerző *Úszólápok* című írása olvasható itt.

A színes képekkel gazdagon illusztrált könyv megvásárolható a bookline internetes áruházban, a Püski Könyvesboltban Budapesten és a halasi Thorma János Múzeumban.

(*Kmeth Jolán*: A kiskunhalasi Kmet' család. Thorma János Múzeum könyvei 45. Kiskunhalas, 2019. 320 oldal)

Vasvári Zoltán

JÁSZBERÉNYI SZERETETSZOLGÁLAT

Újabb, értékes kiadvány jelent meg dr. Suba Györgyné tollából, ezúttal a szeretetszolgálat jászberényi történetéről olvashatunk, illetve az első 60 évről, tekintettel arra, hogy az utolsó évtized történéseit Buschmann Éva *A jászberényi Szent Klára Idősek Otthona* címmel egy összefoglaló munkában rögzítette. A kötet így is hiánypótló, hiszen eddig ilyen nagy terjedelmű, alapos munka nem jelent meg a témában, csak egy-egy rövidebb összefoglaló.

Amint azt már korábban megszoktuk, dr. Suba Györgyné alaposan utánajárt a témának. Elsősorban a kötet inspirálói, Szalóki Miklós és Szatmári Antalné nyugalmazott intézményigazgatók személyes iratai és visszaemlékezései, valamint a Jász Múzeumban elhelyezett ház-

történeti krónikák lapjai, több ezer fénykép, továbbá a Besenyi Vendel helytörténeti kutató által lemásolt *Felvételi napló* (törzskönyv) képezte a kutatás kiinduló alapját. Ezt egészítette ki a szerző levéltári anyagokkal, valamint a még működő rendek megőrzött irattári anyagaival, visszaemlékezésekkel és a korabeli sajtócikkek, az internet kínálta publikációk információival.

A bevezetőben a mű céljáról így fogalmaz: „*E munka célja, hogy emléket állítson azoknak a kedvesnővéreknek, szerzeteseknek, akik a kommunista rendszer áldozatai lettek a szerzetesrendek feloszlatásával. Pedig a társadalomnak szüksége lett volna rájuk, hiszen ők azelőtt oktattak, betegeket ápoltak, elesetteket gyámolítottak – és ami a legfőbb –, imádkoztak mindannyiunkért.*”

Amint az köztudott, 1950 nyarán az országhatár mentén élő szerzeteseket több kolostorba internálták, ezek között az elnyomó rendszer szempontjából az egyik legjelentősebb a jászberényi internálótábor volt. A rezsim célja az volt, hogy a katolikus egyházzal kikényszerítsenek egy egyezményt, melyet soha nem kívántak megtartani! Ezt az egyezményt 1950. augusztus 30-án írták alá, és szeptember 7-én elnöki tanácsi rendelettel megvonták a szerzetesrendek működési engedélyét. Ezzel egy időben az idős, magatehetetlen szerzetesekről is gondoskodniuk kellett. Ezért jött létre a Római Katolikus Szeretetszolgálat, melynek keretében megalapították Jászberényben – a volt ferences kolostorban – a II. sz. Állami Szociális Betegotthont. Ennek mintegy 70 éve! A létesítmény állami fenntartású, egyházi jellegű intézmény lett, melyben az idős szerzetesnővéreket helyezték el. 1991-től teljesen egyházi kezelésbe került, a Római Katolikus Egyházi Szeretetszolgálat jászberényi otthonaként, majd Szent Klára Idősek Otthona néven működik jelenleg is.

A könyv második részében az intézmény mindennapi életéről olvashatunk. Számomra igen érdekes volt a könyvet olvasva, illetve 1991/92-ben látva az ottani életet,

